

Observatori del Tercer Sector

03

Col·lecció Experiències OTS

Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des de les organitzacions del tercer sector

Laia Grabulosa

Carla Marimon / Marta Sánchez

Grabulosa, Laia

Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des de les organitzacions del tercer sector. – (Col·lecció experiències OTS ; 3)

ISBN 9788461280452

I. Marimon, Carla II. Sánchez, Marta (Sánchez Ortega) III. Observatori del Tercer Sector IV. Títol V. Col·lecció: Col·lecció experiències OTS ; 3

1. Entitats sense ànim de lucre – Catalunya 2. Drets humans

061.235:341.231.14(467.1)

Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des d'organitzacions del tercer sector.

Realitzat per: Laia Grabulosa (coordinació), Carla Marimon i Marta Sánchez.

Amb el suport de: Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya.

Amb la col·laboració: Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans.

© Observatori del Tercer Sector 2008

Volem agrair a totes les persones que han col·laborat fent realitat aquest projecte, i en especial a: Paloma Cívico (Acció Escolta); Isabel Ullate (APPS); Jaume Delclòs (Enginyeria sense Fronteres); Àgueda Mera i Estel·la Pareja (Institut de Drets Humans de Catalunya); Georgina Casas (Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans); Carme Ferrer, Rita Huybens i Xavier Zulet (Lliga dels Drets dels Pobles); Pau Vidal i Núria Valls (Observatori del Tercer Sector) i Maria Jesús Vall (Veterinària sense Fronteres).

Les imatges d'aquesta publicació (coberta i planes interiors) pertanyen o estan relacionades amb els projectes exposats.

Dipòsit Legal: B.54327-2008

ISBN: 978-84-612-8045-2

**Observatori
del Tercer Sector**

www.observatoritercersector.org

c/ Balmes 7, 1er pis - 08007 Barcelona

Les publicacions de l'OTS estan pensades per a la seva màxima difusió i contribueixen a la millora i coneixement del tercer sector. S'autoritza la distribució, còpia i reutilització sempre que es faci sense ànim de lucre i reconeixent l'autoria. Les publicacions es poden descarregar gratuïtament a www.observatoritercersector.org.

La Declaració Universal dels Drets Humans, que enguany celebra el 60è aniversari, estableix que els drets humans són universals, indivisibles i interdependents. Tot i això, les violacions dels drets humans persisteixen en molts països d'arreu del món.

A Catalunya hi ha un gran nombre d'organitzacions de la societat civil que es mobilitzen per defensar aquests drets i exigir als estats que garanteixin el seu compliment. Més enllà de les entitats especialitzades en aquest àmbit, la promoció i defensa dels drets humans apareixen com uns valors a bona part del teixit associatiu del nostre país, sigui quin sigui l'àmbit específic d'activitat (acció social, cooperació per al desenvolupament, etc.).

Així doncs, aquesta publicació, que constitueix el número tres de la Col·lecció Experiències OTS, neix amb la voluntat de visibilitzar i posar en valor algunes de les pràctiques que es realitzen des d'entitats no lucratives de diferents sectors d'activitat en favor de la promoció i la defensa dels drets humans.

Volem agrair molt sincerament a la Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans que ha contribuït significativament en el procés d'identificació de les diferents pràctiques exposades, i també a l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans que ha donat suport a aquesta iniciativa.

Esperem que us resulti interessant i que serveixi per seguir treballant conjuntament per a la transformació social.

Núria Valls

Coordinadora de l'Observatori del Tercer Sector

Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des d'organitzacions del tercer sector

Presentació.....	3
Introducció.....	5
Experiència 1. Cercant el sol, per a la sobirania alimentària.....	7
Experiència 2. Observatori de la immigració de Sabadell.....	10
Experiència 3. Materials pedagògics sobre els drets dels infants i joves	13
Experiència 4. Programa de cooperació pels drets humans de les persones amb discapacitat.....	16
Experiència 5. Seminari el dret humà a l'accés a l'aigua potable i al sanejament.....	19
Reflexions finals.....	22

Introducció

Els drets humans

La història dels drets humans està constituïda per una sèrie de decrets, cartes, actes i declaracions que culminen amb la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides de 1948. A la Declaració s'estableix que els drets humans són universals, indivisibles i interdependents. L'evolució dels drets, des d'aquestes primeres declaracions fins avui, ha establert una classificació coneguda com les tres generacions successives de drets humans:

-Els drets de la primera generació són els drets civils i polítics, els que garanteixen les llibertats individuals (d'expressió, associació, religió, etc.) i la participació política (fonamentalment, el dret al vot). Són els drets a la llibertat.

-Els drets de la segona generació són els econòmics, socials i culturals. Sorgeixen com a conseqüència de les revolucions obreres dels segles XIX i XX i de les diferents teories socialistes. Exigeixen una certa intervenció de l'Estat per garantir els béns socials bàsics: educació, protecció de la salut, treball i pensions. Són els drets a la igualtat.

-Els drets de la tercera generació són els que tracten de protegir les llibertats individuals davant dels interessos del sistema econòmic que l'amenacen. Són el dret a la intimitat, a rebre una bona informació, a viure en un medi ambient sa, o en general, el dret a tenir una vida de qualitat. Són els drets de la solidaritat ja que és necessària la solidaritat internacional perquè es puguin complir.

Fa uns anys, va aparèixer el concepte drets humans emergents, que són reivindicacions de la societat civil dirigides a la formulació de nous o renovats drets humans. Enguany se celebren els seixanta anys de la redacció de la Declaració Universal dels Drets Humans. Des de llavors, com a resultat de la globalització, han anat apareixent noves necessitats humanes. Els drets humans emergents tradueixen aquestes necessitats en nous drets. El concepte neix d'una visió integradora dels drets humans i pretén acabar amb la dicotomia històrica en la qual s'han dividit i també vol superar les contradiccions entre els drets col·lectius i els individuals.

Si bé no hi ha un concepte universal dels drets humans, totes les persones en totes les cultures necessiten, esperen i són conscients d'aquests drets.

Les entitats del tercer sector i els drets humans

Les organitzacions que dirigeixen la seva activitat a la defensa i promoció dels drets humans són les que s'anomenen ONG pels Drets Humans, però, més enllà d'aquestes, moltes organitzacions del tercer sector també incorporen, de forma transversal, la promoció i defensa del drets humans.

En aquest sentit, aquest és un valor de les entitats del tercer sector com a agents que treballen per a la transformació social. Els drets humans estan presents, d'alguna manera, en la missió d'aquestes organitzacions i sobretot es troben vinculats als col·lectius que atenen.

Així doncs, és un eix present en les entitats del tercer sector que treballen en diferents sectors d'activitat. Com que és un tema transversal es posa de

manifest a partir d'una àmplia tipologia d'accions (formació, sensibilització, educació en el lleure, cooperació per al desenvolupament...), convertint-se en un eix divers i amb diferents formes d'abordar-lo.

La metodologia de bones pràctiques

El projecte "Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des d'organitzacions del tercer sector" és una aproximació a les accions de defensa i promoció dels drets humans que es duen a terme des d'organitzacions no lucratives de diferents subsectors d'activitat per identificar-ne bones pràctiques.

Els criteris de selecció de les iniciatives van des de l'actualitat del tema, la creativitat i la innovació, la coherència, l'èxit...fins a criteris basats en la diversitat i representació de:

- Àmbits d'actuació de les organitzacions que han impulsat les iniciatives (acció social, cooperació per al desenvolupament, educació en el lleure, etc).
- Tipus d'activitats desenvolupades (formació, sensibilització, educació pel desenvolupament...).
- Dret que es defensa o promou (dret a l'alimentació, al treball, a l'aigua...).
- Públic a qui van dirigides (infants, joves, població adulta...).

Els objectius són donar el protagonisme a les organitzacions de la societat civil, visibilitzar aquestes iniciatives i promoure la seva replicabilitat entre altres organitzacions. D'aquesta manera, la publicació presenta les pràctiques de manera senzilla i atractiva, posant de manifest els seus elements clau i els aprenentatges per tal que altres organitzacions puguin reflexionar al voltant d'aquests i els puguin ser útils.

Més informació sobre els drets humans:

- Federació Catalana d'ONG de Drets Humans: www.dretshumans.cat
- Institut de Drets Humans de Catalunya: www.idhc.org
- Oficina de promoció de la Pau i dels Drets Humans: www.gencat.cat
- Nacions Unides: www.un.org
- Amnistia Internacional: www.es.amnesty.org

Experiència 1. Cercant el sol, per a la sobirania alimentària

Veterinaris Sense Fronteres porta a terme el programa d'educació per al desenvolupament "Cercant el sol", en què treballa el dret a la sobirania alimentària i a l'alimentació.

Qui fa el projecte: Veterinaris Sense Fronteres.

A qui va dirigit: centres de primària (infants de 6 a 12 anys).

Àmbit d'activitat de l'organització: cooperació per al desenvolupament.

Àmbit geogràfic de l'experiència: estatal.

1.1. Per què és rellevant?

El programa "Cercant el sol" forma part de la línia de treball de Veterinaris sense Fronteres (VSF) sobre la sobirania alimentària. Així, aquest concepte es treballa transversalment i està present tant en les activitats de cooperació com en les d'educació per al desenvolupament i de sensibilització.

L'experiència destaca per explicar al públic infantil, de manera original i creativa, un concepte complex com és la sobirania alimentària. A partir d'un primer espectacle de titelles s'aconsegueix l'atenció dels infants que acaben treballant a l'aula temes com la solidaritat, les desigualtats nord-sud i el dret a l'alimentació.

1.2. En què consisteix?

Objectius i desenvolupament

"Cercant el sol" és un programa d'educació per al desenvolupament nascut el 2002 i que es dirigeix a l'alumnat de primària. Aquesta iniciativa té per objectius explicar als infants la realitat actual del nostre món i reflexionar sobre les causes de la fam i la pobresa fent èmfasi en el dret a la sobirania alimentària.

El programa s'inicia amb una representació de l'obra teatral, posteriorment, es treballa a l'aula amb un conjunt de materials pedagògics i finalment, es realitzen uns tallers complementaris.

L'obra de teatre de les companyies Binixiflat i Rocamora, s'escenifica a partir de la història d'un gegant que va recórrer la meitat del seu país a la recerca del sol, robat per un grup de dimonis i amagat en una

cova sota el mar. Els titelles mostren com és el món rural d'altres països, parlen del dret de tots els pobles a produir de forma sostenible, respectant el medi ambient i sense imposicions, els aliments que volen consumir. S'explica també la importància de treballar conjuntament per aconseguir superar els problemes així com la necessitat de solidaritzar-se amb les persones que més ho necessiten.

La segona part consisteix en el lliurament al professorat d'un conjunt de materials pedagògics amb l'objectiu d'aprofundir en els temes i valors tractats a l'obra. El material es presenta com una història-conte on intervenen diversos personatges de l'àmbit rural de la Xina. Es tracta d'un tub de cartró que conté: un pòster del paisatge on es desenvoluparà la història, uns fulls amb il·lustracions en forma de figures adhesives dels personatges protagonistes i un quadern amb indicacions i informació complementària per al professorat perquè pugui adaptar les eines segons el cicle i el perfil de l'alumnat. Per últim, es fan uns tallers participatius que treballen les mateixes temàtiques i que són impartits o pel voluntariat de VSF o per persones monitores.

«Es contempla com una intervenció al llarg d'uns mesos, no és una cosa d'uns dies.»

Extret d'una entrevista.

Aquesta iniciativa, realitzada des de diferents delegacions de VSF de tot l'Estat, fa una primera prospecció de les escoles d'un territori per conèixer el seu interès. A partir d'aquí es cerca finançament per poder-lo implantar. És per això que en aquest tipus d'iniciatives és clau l'ús d'eines de difusió. En aquest sentit, el projecte ha estat inclòs en el catàleg de la Diputació on es publiquen les activitats de sensibilització i d'educació per al desenvolupament que subvenciona. Així, s'obre la possibilitat de representar-se l'obra en esdeveniments festius dels ajuntaments de la Diputació, convertint-se en una acció puntual de sensibilització.

Seguiment i avaluació

Un element important per a l'èxit del programa és el seguiment i l'avaluació abans, durant i després del mateix. En una fase prèvia a la implementació, s'analitza la viabilitat del projecte, per conèixer la zona, quines escoles i amb quant d'alumnat es compta... També es programen reunions amb el professorat per motivar-los en el projecte, per explicar-los el funcionament, els materials, etc. Durant la intervenció, es realitza un seguiment del desenvolupament del projecte i s'ofereix assessorament al professorat. Finalment, s'avalua des de cada delegació com s'ha desenvolupat el projecte, si s'han produït canvis en els infants en la forma de concebre el tema. Les delegacions utilitzen diferents eines per a l'avaluació com són els grups de discussió, les enquestes o entrevistes al professorat, les avaluacions externes...

«A les avaluacions del principi i del final es veu canvis, però no sabem si seran mantinguts en el temps.»

Extret d'una entrevista.

1.3. Què se'n pot aprendre?

-Adaptar els materials al públic i al concepte permet tenir més impacte. Cal ser capaços de trobar fórmules per atreure i interessar el públic a qui van dirigides les accions. Si es vol que els infants recordin i interioritzin els missatges, s'ha de treballar amb elements visuals i utilitzar el seu propi llenguatge per tal de cridar la seva atenció.

-Planificar la difusió. Sovint, molts projectes d'aquest tipus no tenen prou presència i queden desaprofitats molts esforços i treball realitzat per l'equip de treball promotor de la iniciativa. Un catàleg, un butlletí, un article o una pàgina web poden ser eines que ajudin a donar a conèixer l'existència del projecte i, per tant, que tingui més impacte.

-Anticipar-se i procurar que el calendari en relació amb el finançament no alteri el ritme del projecte. Per això, cal ser proactius, preveure i planificar les activitats amb antelació.

-Sistematitzar l'avaluació i que estigui present durant tot el projecte. Si l'avaluació es planifica des d'un principi i es fa abans, durant i després del projecte, serà més fàcil conèixer quins han estat els resultats i incloure durant el mateix procés, o en finalitzar, elements per a la seva millora contínua.

-Incloure en el disseny del projecte elements que permetin la flexibilitat en el desenvolupament de les activitats. De manera que el projecte pugui ser plantejat com a un programa puntual o de continuïtat.

Més informació:

-Experiència "Cercant el sol":

<http://www.veterinariossinfronteras.org/EducacionParaElDesarrollo.asp>

-Veterinaris sense Fronteres: www.veterinariossinfronteras.org

-Catàleg "Sensibilització per a la solidaritat i la cooperació al desenvolupament" de la Diputació de Barcelona:

<http://www.diba.es/ri/cd/descarrega/CatalegOferta2008.pdf>

Experiència 2. Observatori de la Immigració de Sabadell

La Lliga dels Drets dels Pobles i el Fòrum IDEA han impulsat l'Observatori de la Immigració de Sabadell que neix amb l'objectiu de conèixer la situació dels drets de les persones immigrades de Sabadell.

Qui fa el projecte: Lliga dels Drets dels Pobles i Fòrum IDEA.

A qui va dirigit: població de Sabadell.

Àmbit d'activitat de l'organització: incidència política, sensibilització i cooperació per al desenvolupament.

Àmbit geogràfic de l'experiència: local.

2.1. Per què és rellevant?

L'Observatori de la Immigració de Sabadell (OIS) és una iniciativa que respon a la necessitat de reflexionar profundament sobre la situació de les persones immigrades de Sabadell i sensibilitzar la seva població.

Es tracten els drets de les persones immigrades amb l'objectiu de garantir que aquestes compten amb els mateixos drets que les persones autòctones. Aquest projecte també és rellevant ja que compta amb la participació dels seus protagonistes.

2.2. En què consisteix?

Naixement de la iniciativa

A finals del 2004, el grup de treball d'immigració de la Lliga dels Drets dels Pobles va plantejar-se la necessitat de conèixer quina és la situació de la població immigrada a Sabadell. A partir d'aquí, la Lliga dels Drets dels Pobles i el grup de recerca de la UAB, Fòrum IDEA (Investigació en Educació de persones Adultes) van decidir donar suport a aquesta iniciativa i promoure l'OIS. Fins a aquell moment, l'Administració pública local encara no havia abordat ni tractat públicament aquesta qüestió. Per tant, l'OIS va ser impulsor d'un debat públic entorn la immigració a nivell local.

La Lliga té una llarga trajectòria en la promoció i defensa dels drets humans des de diferents perspectives (la denúncia, la sensibilització, la recerca, amb alguns projectes de cooperació per al desenvolupament...). Tot i així, amb aquesta iniciativa és la primera vegada que desenvolupa una investigació tan àmplia destacant les relacions entre el col·lectiu de persones immigrades i el de persones autòctones.

Objectius i desenvolupament

L'objectiu principal de l'OIS és acostar-se a la realitat viscuda per les persones immigrades a Sabadell per tal de donar-la a conèixer a la ciutadania i promoure la igualtat, la superació de prejudicis i estereotips, les actituds discriminatòries, denunciar la vulneració dels seus drets i fomentar la convivència intercultural. Per aconseguir-ho, es treballa entenent la

integració com un procés d'incorporació de les persones immigrades en l'àmbit social i polític, en igualtat de drets i d'oportunitats per a tothom i passant així de la coexistència a la convivència.

En una primera fase, des de l'OIS s'ha realitzat l'estudi "Sabadell: Informe de la Immigració 2006", un diagnòstic que reflexiona sobre l'estat de la immigració en aquesta població i que recull, analitza i interpreta dades actualitzades sobre diferents aspectes clau que afecten la situació de les persones immigrades. La finalitat és, a més d'aportar coneixement científic, facilitar espais per a la divulgació i la reflexió col·lectiva de les conclusions i propostes que s'hi formulen. El procés per a l'elaboració de l'informe va comptar amb l'assessorament d'una Comissió de Seguiment que aportava un valor afegit a l'estudi ja que estava formada per representants d'entitats i serveis de persones i per a persones immigrades. Es van realitzar diferents grups de discussió amb 40 entitats i 80 persones de la ciutat relacionades amb diversos àmbits, ja siguin organitzacions ciutadanes com a associacions de persones immigrades i serveis municipals relacionats amb la immigració.

«Quan parlem de drets humans hem de saber que darrera hi ha uns deures que administracions, entitats, persones immigrades, tothom hem d'assumir.»

Extret d'una entrevista.

En una segona fase, l'OIS ha realitzat el "Catàleg de Bones Pràctiques Locals en Immigració", que recull experiències en matèria d'immigració desenvolupades per a diferents agents locals d'arreu del territori català. La seva aportació són una sèrie de criteris i indicadors que puguin orientar les actuacions envers l'àmbit migratori. Actualment, en una tercera fase, es treballa per donar a conèixer la recerca de l'OIS, l'actualització de dades estadístiques així com també es fan activitats educatives per a la sensibilització i la reflexió, amb un format visualment atractiu i amb contingut i dinàmiques participatives. L'objectiu és trencar tòpics i estereotips envers la població immigrada i fomentar actituds de respecte per a la prevenció de la xenofòbia.

Un element fonamental per a la difusió dels estudis i del coneixement generat arran de les activitats desenvolupades és el web de l'OIS. Amb un format de bloc, el web és autogestionat per les persones de l'OIS, fet que permet una actualització ràpida i, per tant, publicar, més enllà de la informació del mateix projecte, una gran quantitat de materials, bibliografia i filmografia del tema, informes, notícies...

Després del procés de participació i de difusió de l'estudi, el treball amb les administracions ha millorat i s'han creat vincles de confiança. Així, l'OIS té la voluntat de seguir investigant sobre la situació de les persones immigrades a Sabadell comptant amb la col·laboració de tots els agents involucrats.

2.3. Què se'n pot aprendre?

- Impulsar l'acció sobre la base d'un coneixement exhaustiu de la realitat. En aquest sentit, la recerca es converteix en un motor d'acció per promoure accions enfocades a les necessitats detectades. La col·laboració entre una entitat i un centre de recerca o universitat pot resultar interessant per generar aquesta connexió entre la recerca i l'acció.
- Comptar en el procés de detecció de necessitats amb la participació del col·lectiu del qual s'està parlant. Així, el projecte s'omple de sentit i es recull de manera més coherent la realitat que es vol treballar.
- Fer participar el màxim d'agents involucrats. Per fer un diagnòstic de necessitats és important comptar amb la participació dels diferents agents socials implicats: Administració, món acadèmic, organitzacions de la societat civil, col·lectiu del qual s'està parlant...
- Diversificar la difusió i les activitats segons el públic. Es poden organitzar diferents tipus d'activitats o fer ús d'eines de comunicació per tal d'adaptar-les al col·lectiu a qui van dirigides.
- Fer ús de les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC) per tal de difondre i fer més visibles els projectes que es desenvolupen. Aprofitar les eines que ofereixen les TIC per ser més eficients tant en la comunicació com en la participació.

Més informació:

- Observatori de la Immigració de Sabadell: www.immigraciosabadell.org
- Lliga dels Drets dels Pobles: www.dretsdelpobles.org
- Grup de Recerca Fòrum IDEA: www.recerca.uab.es/grupsuab
- Ajuntament de Sabadell: www.sabadell.cat

Experiència 3. Materials pedagògics sobre els drets dels infants i dels joves

Acció Escolta de Catalunya és una entitat d'associacionisme educatiu que promou la transformació social. Es treballen els drets humans i els drets dels infants a partir de diferents materials pedagògics (fitxes, videojocs, contes...).

Qui fa el projecte: Acció Escolta de Catalunya.

A qui va dirigit: infants, adolescents i joves.

Àmbit d'activitat de l'organització: associacionisme educatiu.

Àmbit geogràfic de l'experiència: autonòmic.

3.1. Per què és rellevant?

Dins del projecte educatiu d'Acció Escolta de Catalunya es treballen diversos eixos transversals en el que destaca el treball en l'educació per la ciutadana, educació per la pau i educació per la igualtat d'oportunitats.

En aquest sentit, els materials pedagògics que s'expliquen en l'experiència destaquen per treballar els drets humans des de l'àmbit de l'associacionisme educatiu.

3.2. En què consisteix?

A continuació es detallen dos dels materials creats per Acció Escolta de Catalunya:

"Una nit, un dret"

Aquest projecte, destinat a les unitats de Raiers (de 12 a 15 anys) i Pioners (de 16 a 18 anys), té per objectiu crear un espai de diàleg i de comunicació entre les famílies, els infants i joves i els caps escoltes a través del coneixement dels drets humans. La finalitat és fer propers els articles de la Declaració Universal dels Drets Humans traslladant-los a les vivències personals d'adolescents, joves i caps escoltes per tal de desenvolupar el seu esperit crític i el respecte per un mateix i cap els altres.

El projecte consisteix en el treball conjunt en l'àmbit familiar d'un seguit de documents on els elements són una tira de còmic on s'escenifica un dels drets, la definició de l'article de la Declaració i un espai per escriure les opinions, reflexions o neguits que hagin sorgit durant l'activitat. Cada família treballa entorn un dels drets i posteriorment en les unitats de Raiers i Pioners es posen en comú les conclusions.

El dossier també inclou unes fitxes de valoració de l'activitat per als infants i joves, unes altres per als caps escoltes i també per a mares i pares. Els

Ítems valorats són el consens, el diàleg, la reflexió i les diverses opinions i actituds sorgides.

Una vegada recollides les avaluacions, els agrupaments van enviar el dossier a Acció Escolta de Catalunya, que va elaborar una publicació que recull les conclusions del projecte.

«Per explicar a un infant un dret treballem molt la comparació, explicar casos que els poden ser més propers...»

Extret d'una entrevista.

“Posa fi a la Violència Social!”

“Posa fi a la Violència Social!” es basa en tres estratègies:

- Formació i sensibilització dels educadors i educadores aprofitant les xarxes d'entitats, associacions i agents educatius.
- Desenvolupament d'activitats per a la prevenció i eradicació de la violència destinades als joves: els jocs d'ordinador.
- Intervenció específica cap als joves en l'educació per la igualtat i la no violència mitjançant la reflexió i la autocrítica.

El projecte sorgeix de la idea que l'escoltisme és educació per a l'acció i que cal treballar a partir de la pràctica. D'aquesta manera, a partir d'un anàlisi de la realitat, es planteja abordar la violència a partir d'uns videojocs que permeten treballar i posar en pràctica el tema en tres àmbits: escola, agrupament i casa.

Els videojocs van destinats a infants i joves i tracten la vulneració dels drets de les persones en situacions de violència. Es treballa per a l'eradicació de la violència domèstica, de gènere, entre iguals, l'homofòbia i la xenofòbia. La seva funció pedagògica comença des del títol, ja que llancen un missatge directe “Estima't”, “Enraona't”, “Aventura't”, “Allibera't” i “Engloba't”. D'aquesta manera, els objectius que es persegueixen amb el projecte són: detectar i fugir dels estereotips i dels prejudicis imposats per la

societat; valorar la coeducació com una manera de viure, on tothom té les mateixes oportunitats; aprendre a respectar els altres; conèixer-nos a nosaltres mateixos millor, sabent quines són les nostres necessitats i mancances, valorant les virtuts per millorar l'autoestima; reconèixer què és un abús, una amenaça o una actitud pejorativa i promoure una postura de rebuig cap a aquestes accions.

Els Cd es poden treballar en tots el camps educatius, entitats d'associacionisme educatiu i escola. Cada CD inclou una guia didàctica per als educadors/es i per al professorat, que serveix per orientar-los sobre com treballar el tema, amb activitats i recursos per ampliar la informació o per ajudar a resoldre situacions de violència. És una eina de suport per explicar aquests temes d'una manera més real i amena, a través del plantejament de situacions quotidianes que poden ser motiu perquè es doni algun tipus de violència social.

3.3. Què se'n pot aprendre?

-Ajustar els materials i el llenguatge a la realitat del col·lectiu destinatari. Treballar a partir d'eines que resultin properes i de fàcil ús per a les persones a qui van dirigides.

-Aprofitar una temàtica transversal com poden ser els drets humans, per treballar altres aspectes relacionats amb les habilitats personals i socials (el diàleg, la comunicació, el respecte...).

-Incorporar i fer participants en el procés d'avaluació als diferents involucrats (infants i joves, famílies, mestres o educadors/es...) per tal de recollir transversalment les seves valoracions.

Més informació:

-Acció Escolta de Catalunya: www.accioescolta.org

-Declaració Universal dels Drets Humans i tires còmiques sobre els drets humans: <http://www.amnistiacatalunya.org/edu>

Experiència 4. Programa de cooperació per als drets humans de les persones amb discapacitat

APPS realitza un programa de cooperació per al desenvolupament amb una entitat de Nicaragua per millorar les condicions de les persones amb discapacitat intel·lectual d'aquest país, defensar els seus drets i fomentar l'intercanvi de coneixements entre diferents països.

Qui fa el projecte: APPS (Federació Catalana Pro Persones amb Discapacitat Intel·lectual) i Centro Juvenil Los Pipitos Estelí (Nicaragua).

A qui va dirigit: persones amb discapacitat intel·lectual de Nicaragua i altres que formen part de la Federació APPS.

Àmbit d'activitat de l'organització: social.

Àmbit geogràfic de l'experiència: internacional.

4.1. Per què és rellevant?

El programa de cooperació amb Nicaragua s'ha impulsat des d'APPS, una organització de segon nivell de l'àmbit social. L'organització treballa a escala catalana, però amb aquest projecte amplia els seus objectius al terreny internacional.

A partir del programa, APPS ofereix una eina al servei de les entitats federades perquè continuïn defensant els drets humans de les persones amb discapacitat intel·lectual des de la perspectiva internacional.

4.2. En què consisteix?

Antecedents

La missió d'APPS, federació que acull 260 organitzacions, és la defensa dels drets de les persones amb discapacitat intel·lectual. Sobre la base d'aconseguir una vida digna per a les persones amb discapacitat intel·lectual es treballen els drets humans a través de les àrees de treball que responen al dret a l'educació, a un treball remunerat, a un habitatge digne, entre altres.

El projecte de cooperació amb Nicaragua s'inicia arran d'una convocatòria conjunta entre l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i la Secretaria de Joventut de Catalunya. A partir d'aquí, es valora la viabilitat del projecte i es planteja també la coherència amb la tasca de la Federació i de les seves entitats. APPS té programes que neixen per cobrir alguns serveis que les entitats no ofereixen. D'aquesta manera, inicia alguns

programes amb la intenció de derivar aquest treball a les entitats perquè acabin sent elles les protagonistes.

En aquest context, es decideix desenvolupar el projecte “Intercanvi d'experiències i dinamització d'entitats juvenils en l'àmbit internacional de la discapacitat” amb el Centro Juvenil los Pipitos Estelí (CJVLPE), de Nicaragua. El CJVLPE forma part de l'organització Los Pipitos – Asociación de Padres de Familia con hijos disCapacitados, Nicaragua, la qual té moltes semblances amb APPS, ja que agrupa 84 entitats que treballen per a les persones amb discapacitats del país.

«Es comença per defensar els drets de les persones discapacitades i cercant es coneixen els drets humans.»

Extret d'una entrevista.

Desenvolupament

El projecte es dissenya segons les necessitats que es detecten des del CJVLPE i a partir d'aquestes, s'elabora, conjuntament, el projecte via telefònica, correu electrònic i amb desplaçaments sobre terreny. El programa de cooperació ha treballat, fins al moment, en les següents àrees:

- Formació per part dels tècnics especialitzats de les entitats d'APPS que es traslladen a Nicaragua.
- Accions de suport institucional per incidir al Govern de Nicaragua i assegurar el compliment de la llei d'aquest país adreçada al col·lectiu de persones amb discapacitats.
- Sensibilització des del Grupo Uniendo Fuerzas, format per joves amb discapacitat que anteriorment s'han format al CJVLPE i que actualment estan integrats laboralment en empreses. Aquest grup tracta de sensibilitzar la població sobre els drets de les persones discapacitades.
- Inversió en material destinat a continuar oferint formació i integració sociolaboral amb joves amb discapacitats.

Propers passos

Si bé, fins ara, APPS ha estat la impulsora del projecte i de les activitats desenvolupades, actualment, es vol anar més enllà i desenvolupar iniciatives per implicar més directament i activament a les entitats federades en el programa.

D'una banda, estan previstes, per a l'estiu del 2009, unes estades solidàries al CJVLPE per part de professionals de les entitats federades, voluntariat i, a la llarga, persones amb discapacitat intel·lectual, perquè coneguin la realitat de les persones discapacitades en aquest país. S'espera que a la tornada del viatge i després d'una experiència intensa, neixin accions de sensibilització i difusió dels drets de les persones discapacitades. Les estades seran gestionades conjuntament amb Setem Catalunya, entitat amb una llarga trajectòria en organització de camps de solidaritat.

D'altra banda, s'acollirà professionals del sud perquè vinguin a Catalunya, propiciant un intercanvi de coneixements, metodologies i processos de treball i d'enriquiment mutu.

4.3. Què se'n pot aprendre?

-Generar espais d'intercanvi i d'enriquiment mutu. Aprendre i incloure altres formes d'intervenir a partir del coneixement i l'experiència d'organitzacions que treballen per un mateix col·lectiu i comparteixen objectius, encara que des de realitats diferents.

-Crear nous projectes des de les entitats de segon nivell i motivar la participació i la implicació de les entitats membre. Si un projecte neix d'una organització de segon nivell s'arriba a un major nombre d'entitats i s'obren més oportunitats de participació.

-Implicar directament el col·lectiu beneficiari en el projecte, per tal que no només sigui receptor d'ajuda i aporti un valor afegit al projecte.

Més informació:

-Bloc de l'experiència: <http://appsnicaragua.blogspot.com>

-Federació APPS: www.federacioapps.cat

-Los Pipitos – Asociación de Padres de Familia con hijos disCapacitados, Nicaragua: www.lospipitos.org

-Centro Juvenil Los Pipitos Estelí: www.lospipitosesteli.org.ni

Experiència 5. Seminari “El dret humà a l'accés a l'aigua potable i al sanejament”

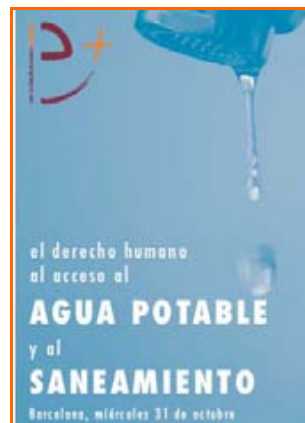
L'Institut de Drets Humans de Catalunya va organitzar un seminari sobre el dret a accedir a l'aigua potable i al sanejament amb la col·laboració, pel que fa a continguts, d'Enginyeria Sense Fronteres.

Qui fa el projecte: Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC) i Enginyeria Sense Fronteres (ESF).

A qui va dirigit: persones interessades en el tema.

Àmbit d'activitat de l'organització: cooperació per al desenvolupament / defensa i promoció dels drets humans.

Àmbit geogràfic de l'experiència: autonòmic.

5.1. Per què és rellevant?

Aquesta iniciativa destaca per crear, a través de la formació i la participació, un discurs sobre el dret a l'aigua i, en concret, sobre l'accés a l'aigua potable i al sanejament.

El seminari s'ha desenvolupat de forma conjunta entre una entitat de drets humans (IDHC) i una altra (ESF) que treballa en temes de cooperació per al desenvolupament, però que és una organització de referència a Espanya en el treball de reconeixement de l'aigua com a dret humà.

5.2. En què consisteix?

Seminari

L'IDHC va abordar en un seminari previ, l'any 2003, el dret humà a l'aigua potable, on es va parlar de l'ús de l'aigua des de diferents perspectives. Malgrat l'èxit de les jornades, l'IDHC va cloure aquest primer seminari manifestant la sensació de no haver pogut aprofundir en alguns temes, com ara la mercantilització d'aquest recurs natural.

«En el primer seminari faltava el debat que hi havia a nivell internacional.»

Extret d'una entrevista.

És per aquest motiu que es decideix organitzar un segon seminari i comptar amb la col·laboració d'ESF pel que fa a continguts. Quan l'IDHC vol treballar un dret específic es coordina amb organitzacions que tenen un bagatge en el tema. En aquest cas, la col·laboració amb ESF permetia complementar l'enfocament jurídic de l'IDHC amb l'enfocament tècnic sobre les desigualtats nord-sud. ESF treballa diferents projectes de cooperació i campanyes amb la premissa que l'aigua és un dret i no una mercaderia i, per tant, cal fer-ne una gestió pública amb control i participació social.

En aquest sentit, el seminari es va dissenyar a partir d'una metodologia participativa ja que el seu objectiu principal era la reflexió i el debat sobre aquest dret per poder fer propostes sobre com s'hauria de materialitzar en la Carta de Drets Humans Emergents que s'adoptaria en el següent Fòrum Universal de les Cultures- Monterrey 2007.

Aquesta jornada de treball s'emmarcava dins del procés participatiu que es va dur a terme des de l'IDHC sobre la Carta de Drets Humans Emergents i que va concloure a Monterrey 2007 amb l'adopció de la Declaració Universal de Drets Humans Emergents. La Carta és un instrument amb caràcter reivindicatiu dels drets humans que, o bé no estan degudament formalitzats o bé són nous drets sorgits de les noves necessitats d'una societat globalitzada en constant evolució.

«Per promoure la participació es va programar un seminari on hi haguessin molts espais pel debat.»

Extret d'una entrevista.

El programa de ponències del seminari va ser el següent: intervenció del professor Pedro Arrojo sobre "Una nova ètica en matèria de gestió d'aigües"; ponència d'Àlex Peñalver, professor de dret administratiu a la Universitat de Barcelona "El marc jurídic del dret humà a l'aigua: una perspectiva des del dret intern"; i els tècnics d'ESF, Lluís Basteiro i Jaume Delclòs van abordar "El procés de mercantilització de la gestió de l'aigua" i "La gestió pública amb participació i control social", respectivament. Durant la jornada també es va presentar el documental "Aigua, un dret i no una mercaderia", una producció d'ESF que aborda el procés de mercantilització de l'aigua i les polítiques que provoquen que no es garanteixi l'accés a l'aigua.

La jornada va comptar amb la participació de 25 persones provinents d'entitats no lucratives, d'autoritats locals i d'altres institucions, que van aportar tant amb les seves intervencions al debat com a través de comunicacions escrites i qüestionaris, les seves opinions sobre el tema. Aquest també va ser un espai interessant per a les persones de les pròpies organitzacions, sent un espai per a la formació interna i l'intercanvi de coneixements.

Publicació

Passats uns dies de la realització del seminari, es va publicar un breu document amb les principals conclusions.

Posteriorment, s'ha elaborat una publicació que inclou articles escrits pels ponents a la jornada, ampliant els continguts sobre el tema i capitalitzant el debat que es va generar durant el seminari.

El document es difon, primerament, a les persones participants al seminari, ponents, finançadors, col·laboradors i altres persones o organitzacions interessades en el tema. I, més endavant, se'n continua fent difusió a través del web o en altres espais (jornades, trobades...) on es tracti el tema.

4.3. Què se'n pot aprendre?

-Treballar en coordinació permet sumar els actius de cada organització generant intercanvis d'enfocaments, de coneixements sobre un tema o de dinàmiques de treball. A més, en l'organització d'activitats com poden ser jornades, cursos,... la suma de sinergies permet que hi hagi un intercanvi de públics i de perfil de persones assistents, augmentant l'impacte de l'acció.

-Combinar en les accions de formació o de sensibilització la base teòrica amb casos o experiències pràctics. Resulta clau en els programes de formació incloure i preveure espais on es presentin models tangibles que ajudin a entendre i exemplificar el marc conceptual d'un tema.

-Capitalitzar el coneixement i el discurs generat en un espai de formació en una publicació o en un material que perduri en el temps i així arribi a més persones i tingui un major impacte.

Més informació:

- Institut de Drets Humans de Catalunya: www.idhc.org
- Enginyeria sense Fronteres: www.esf-cat.org
- Carta del Drets Humans Emergents: www.idhc.org

Reflexions finals

Les cinc experiències recollides posen de manifest que la defensa i el foment dels drets humans es poden realitzar des d'entitats del tercer sector d'àmbits d'activitat diferents. A més, es desenvolupen, principalment, a partir d'accions d'educació per al desenvolupament, sensibilització o incidència política.

De les pràctiques presentades en aquesta publicació se'n poden treure alguns aprenentatges comuns per treballar aquest tema:

-Treballar en coordinació permet sumar els actius de cada organització, generant intercanvis d'enfocaments, de coneixements sobre un tema o de dinàmiques de treball. Les sinergies també permeten aprendre i incloure altres formes de treballar.

-Dissenyar materials i utilitzar un llenguatge que resultin propers al públic destinatari. Per exemple, per treballar amb infants un tema complex com són els drets humans cal trobar elements visuals que ajudin a cridar la seva atenció, explicar els conceptes en un format amè i proper. També, quan es fan accions de formació, pot resultar clau per arribar al públic, combinar la part més conceptual amb la pràctica o la presentació de casos o experiències properes.

-Impulsar l'acció a partir d'una base de coneixement de la realitat i de les necessitats. En aquest sentit, la recerca, els estudis específics es converteixen en un motor d'acció per promoure accions enfocades a la realitat identificada.

-Implicar directament el col·lectiu beneficiari en el projecte, per tal que no només sigui receptor d'ajuda i aportí un valor afegit al projecte. Si en el procés de detecció i anàlisi de les necessitats es compta amb la participació del col·lectiu, el projecte s'omple de sentit i es recull de manera més coherent la realitat que es vol treballar.

-Planificar i sistematitzar l'avaluació en el disseny del projecte. Per poder avaluar un projecte de forma transversal cal que es faci un seguiment abans, durant i després del projecte. A més, és interessant fer participar a en el procés d'avaluació als diferents involucrats per tal de recollir les seves valoracions.

-Flexibilitzar al màxim les activitats. D'una banda, permetrà una certa independència a possibles factors externs com poden ser els terminis de l'Administració i d'altra, adaptar el projecte segons les demandes concretes que puguin arribar.

-Planificar la difusió i diversificar-la segons el públic. Es poden utilitzar diferents eines comunicatives adaptades al col·lectiu a qui van dirigides. En aquest sentit, un recurs pot ser l'ús de les Tecnologies de la Informació i les Comunicacions (TIC) per tal de difondre i fer més visibles els projectes que es desenvolupen.

Col·leccions OTS

Les publicacions de l'OTS són l'eina per comunicar, compartir i debatre el coneixement sobre el món no lucratiu. Quaderns breus, de fàcil lectura sobre temes d'interès del tercer sector.

Papers de Recerca OTS

La col·lecció “*Papers de Recerca OTS*” està formada per quaderns que procedeixen de les línies de recerca amb les quals treballa l'OTS. En aquesta col·lecció es troben documents d'investigació presentats a congressos, resultats de treball de camp, monogràfics, documents de síntesi...

Debats OTS

Els quaderns d'aquesta col·lecció recullen i resumeixen les principals aportacions, idees i conclusions dels actes o activitats que s'organitzen des de l'OTS. Es capitalitza el debat generat sobre alguns dels temes transversals del tercer sector.

Experiències OTS

La col·lecció “*Experiències OTS*” recull bones pràctiques, casos i exemples d'accions concretes de les entitats. Són les mateixes organitzacions les protagonistes, les quals comparteixen les seves experiències i aprenentatges per a que puguin ser d'utilitat per a la resta de les entitats del tercer sector.

Els quaderns de la col·lecció **Experiències OTS** recullen bones pràctiques, casos i exemples d'accions concretes d'entitats del tercer sector.

Són les mateixes organitzacions les protagonistes, les quals comparteixen les seves experiències i aprenentatges, per a que puguin ser d'utilitat per a la resta d'entitats del tercer sector. L'objectiu és que altres organitzacions puguin replicar i reflexionar sobre els temes plantejats.

Col·lecció Experiències OTS

01. Bones pràctiques de foment de la pau a les entitats del tercer sector. Setembre 2007.
02. Experiències sobre incidència política en cooperació pel desenvolupament. Febrer 2008.
03. Bones pràctiques de defensa i promoció dels drets humans des de les organitzacions del tercer sector. Novembre 2008.

10€ Aquesta publicació es pot descarregar gratuïtament en format electrònic al web. Les publicacions estan disponibles en català i castellà.

Amb el suport de:

Amb la col·laboració:

**Federació Catalana
d'Organitzacions
No Governamentals
pels Drets Humans**